కథారచన

ఇతర రచనలకంటె కథారచన చాలా తేలికపనల్లే కనిపిస్తుంది చప్పున చూసేవాడికి. ప్రస్తుతం మనదేశంలో రాతగాళ్ళను తీసుకుంటే పద్యాలూ, నాటకాలూ మొదలైనవి రాసేవాళ్ళకంటె కథలురాసేవాళ్ళే ఎక్కువగా ఉన్నారు. దీని కంతటికీ ఒకటేకారణం—కథలు ఎట్లాపడితే అట్లా రాయవచ్చుననే ఒక దురభిప్రాయం.

దీన్ని ఎవరోఒకరు ప్రకటించాలి, ఇది నలుగురిచేతా చదవబడాలి అనుకుని మరీ కలం పట్టుకునే వాడేది రాయటం మొదలుపెట్టినా కొన్నినియమాలూ కట్టుబాట్లూ అడ్డుపడతై. అవిలేకుండా రచనేలేదు.

అయితే ఏమిటంటే కథారచన ఎంతభిన్నంగా ఉందంటే, దాన్ని నియమబద్ధం చెయ్యబూనటం సులభసాధ్యమైన పనికాదు. అటువంటి దింతవరకు జరగలేదు. కట్టుబాట్లకు లోబడటం ఇష్టంలేక, ఏదో ఒకటి రాయాలని ఉండి, రాయబూనిన వారికి, శారదాబిల్లు తప్పించుకోదలిచిన వారికి బందరు ప్రెంచిపేటా నిజాం రాష్ట్రమూ దొరికినట్టు, కథారచన ఒకటి తేరగా ఉన్నది. పత్రికా సంపాదకులుకూడా పెద్ద చిక్కులోనే ఉన్నట్టున్నారు. ప్రకటనార్థం వచ్చినకథల్లో వేటిని స్వీకరించాలి? వేటిని తోసెయ్యాలి? తోసేసిన వాటిని ఏ వంకపెట్టి తోసెయ్యాలి? 'నాకిది బాగుండలేదు, దీన్ని నేను ప్రకటించను!' అనవచ్చుననుకోండి; సొంత అభిరుచులమీద ఆధారపడటం తప్ప గత్యంతరం లేదా? వాదించలేనివాడు 'నా యిష్టం!' అన్నట్టు, కేవలం 'ఇది నాకు బాగుండలేదు,' అనటంతోనే పోనివ్వకుండానే, అనేకమార్గాల కథలు స్వీకరించటం, నిరాకరించటం జరుగుతున్నది. కథావస్తువు సంపాదకుడికి ఆమోదకరంగా ఉండదు; కథలో కాంగ్రెసు సంస్థ హేళనచెయ్యబడటమో, స్వేచ్ఛానురాగం ప్రశంసించబడటమో, సనాతనధర్మం సమర్థించబడటమో, సంపాదకుడి బుద్ధికి దారుణంగాతోచే సందర్భం ఏదో కలుగుతుంది. లేదూ, భాష దుర్భరంగాతోస్తుంది; రచననిండా పాషాణాలవంటి సమాసాలుండటమో, వాడుక భాషలోనే మరీ గ్రామ్యమైన—బొత్తిగా వ్యాకరణంలేని—రచన కావటమో జరుగుతుంది. లేదూ, కథ అచ్చుపుటలు ముప్ఫైమూడు ఆక్రమించటమో, మొదటిపేజీకే చివరల్లా రాకపోవటమో అవుతుంది. ఇంతకుమించి సంపాదకుడి చేతులో ఆయుధం లేదు. ఇక చదివేవాడి సంగతీ అంతే. ఎవడి అభిరుచినిబట్టి వాడు ఫలానికథ బాగుందనీ, ఫలానికథ బాగాలేదనీ, తన అజ్ఞానాన్ని బయటపెట్టటానికి జంకని ధైర్యస్తుడయితే తనకొకకథ అర్థం కాలేదనీ అనేస్తాడు. అంతలోసరి. అప్పుడప్పుడూ చదివేవాడి అభిరుచిని ధిక్కరిస్తూ మునిమాణిక్యంవారి కాంతం కథలంటివి బయలుదేరతై, అందరికీ బాగుండేవి. అటువంటి వాటిలో బాగేమిటో అర్థంచేసుకుందామని చదివేవాడు బలహీనంగా ప్రయత్నంచేసి, చివరకు—నే నెక్కడో రాసినట్టు—కాంతంకథల్లో కొంచెం 'ఇది' ఉందని తేల్చుకుంటాడు. వాటిలో ఉన్న ఇది ఇతరకథల్లో ఎందుకులేదో, అదిలేని కథలెందుకు పత్రికల్లోకెక్కాలో చదివేవాడికి పట్టదు. కథలకు ఏ నియమాలుండాలనే విషయాన్ని గురించి రాసేవాళ్లూ, సంపాదకులూ, చదివేవాళ్లూ అజ్ఞానంలో ఉండటం శోచనీయమైన విషయమే. కాని నియమాలు ఏర్పాటుచెయ్యటం ఎప్పటికీ జయప్రదం కానివాటిల్లో ఒకటి. పద్యాలను లక్షణాలన్నీ ఏర్పాటు చేసినంతమాత్రాన ఏం జరిగింది? వాటన్నిటినీ పాటిస్తూ ఎందుకూ కొరగానిపద్యాలు రాయవచ్చును; వాటన్నిటినీ ధిక్కరించి చక్కనిపద్యాలు రాయవచ్చును. ఈ నియమాలు అసమర్థుడికి సహాయంచెయ్యలేవు, కాని సమర్థుడికి అడ్డంవస్తయి. వాటిపనే అది. రాయగలవాడికి స్వేచ్ఛ ఎంతఉపకరిస్తుందో రాయలేని వాడికది అంత దుర్వినియోగానికి ఉపకరిస్తుంది. కనక ఎటొచ్చీ జరగవలిసిందేమిటంటే పత్రికాసంపాదకులు విడవకుండా రకరకాల కథలు చదువుతూండటమే. మంచికథనూ

చెడ్డకథకూ వ్యత్యాసం కనుక్కోటానికి ఇంతకన్న మంచి అభ్యాసం లేదు. అక్కడక్కడా కథారచనను తృణీకారభావంతో చూసే సంపాదకులున్నట్టు నా కనుమానం ఉంది. వారు వారిపత్రికల్లో కథలు ప్రకటించడమే మానివెయ్యటం బహుయోగ్యమైనపని. మంచి కథను వారు గుర్తించటం జరగనిపని.

కథల్లో అనేక జాతులుంటై. కథారచన కళగా చూసుకుని రాసేవారున్నారు. ప్రచారార్థం కథలు రాసేవారున్నారు. తమ అక్కరనిమిత్తం—గిట్టనివాళ్ళని తిట్టి ఏడిపించుదామని—కథలురాసి ఆత్మవంచనా పరవంచనా చేసుకునేవారున్నారు. కేవలం ఉత్సాహంకొద్దీ రాసి ఇతరులను సంతోషపెడదామని కథలురాసేవారున్నారు.

కళాసహితమైన కథారచన ఇతర కళలతోపాటు స్థానం పొందుతుంది. ప్రచారార్థం రాయబడే కథలను చదివేటప్పుడు ఏమరుపాటున ఉండరాదు. టాల్‌స్టాయివంటి రాతగాడు ఒక్కక్షణంలో మనకళ్ళలో దుమ్ముకొట్టి మనల్ని తనవెంట ఈడ్చుకుపోగలడు. అటువంటివాడి చేతులో చిక్కామో, మన దేశపరిస్థితులు రష్యాలోమాదిరిగానే ఉన్నవనీ, బుర్రతో పని చెయ్యటమంటూ లేనేలేదనీ, కూలినాలిచేసుకు బతికే వాళ్ళ హృదయాలు మన హృదయాలకంటె స్వతస్సిద్ధంగా పరిశుద్ధమైనవనీ అవలీలగా నమ్మించగలడు. కక్షలద్వారా పగ తీర్చుకోవటంలోగల అవినీతిని గురించి చెప్పేదేమీ లేదు. ఉత్సాహంతో రాసేకథలు సరదాకు చదవదగినవే కాని వాటికి సారస్వతంలో తావుదొరకటం అసంభవం.

నూటికీ కోటికీ ఒకచిత్రం జరుగుతుంది. ఏ ప్రచారార్థం రాయబడ్డకథో, లేక పగతీర్చుకోటానికి రాయబడ్డకథో ఇతర కారణాలవల్ల అత్యద్భుతంగా తయారయి సారస్వతంలో స్థానం పొందుతుంది. ఒక నిజమైన మూర్ఖుణ్ణి తీసుకుని, రచనలో వెకిలితనంలేకుండా—నేను 'పెళ్ళినాడిచ్చినకట్నం' అన్నకథ రాసినట్టు కాకుండా—ఆ మూర్ఖుణ్ణి జయప్రదంగా కథానాయకుణ్ణి చేశాడు టాల్‌స్టాయి. ఇది ఎంతకష్టమో ప్రయత్నించిచూస్తే తెలుస్తుంది. అటువంటి కథ ఇంకొకటి రాయటానికి మరో టాల్‌స్టాయి పుట్టాలి. ఆ మహాశయుడి ప్రచారోద్దేశం అవతలపెట్టి ఆ కథకు నేను ఉత్తమస్థానం ఇస్తాను. ఈ విధంగానే లార్డ్ చెస్టర్‌ఫీల్డ్‌ను బహిరంగలేఖద్వారా అనవసరంగా (అందుకేమీ సందేహం అవసరంలేదు) తిట్టి, ఆ ఉత్తరానికి ఘనత సంపాదించాడు డాక్టర్ జాన్సన్. ఆ ఉత్తరంయొక్క ఘనత జాన్సన్‌యొక్క దూషణయందుగల న్యాయం వల్ల రాలేదు, దాన్ని రచించటంలో జాన్సన్ చూపిన నిపుణతవల్ల కలిగింది.

ఎవరన్నా అమానుషంగా ప్రవర్తిస్తే 'వీడు మనిషి కాదురా!' అని ఏ ఉద్దేశంతో అంటామో, ఆ ఉద్దేశంతోనే ఒకనాటకాన్ని నాటకంకాదనీ, కథలు కథకాదనీ అనవచ్చును. మనిషిని మనిషికాదనేటప్పుడు మనిషి ఒకవిధంగా ప్రవర్తిస్తాడని ఒక అస్పష్టమైన జ్ఞానంఉంటుంది. అట్లాగే కథలనుగురించీ. చూడదగినది కాకపోతే నాటకంకాదు, చెప్పదగినది (వినదగినది) కాకపోతే కథకాదు.

అప్పుడే కథ అనేదానికొక అస్పష్టమైన ఆకారం వచ్చేసింది. కథకిది మొదటి నిబంధన. కనీసం చెప్పదగినదీ వినదగినదీ అయినా కాకపోతే కథకాదు. ఈ మొదటినిబంధనలే తట్టుకోలేని కథలెన్ని ప్రకటించబడుతున్నై, ప్రతినెలా?

ఇప్పుడు మనం కథలనేవి ప్రపంచంలో లేవని భావించుకుని ఈ సూత్రంమీద కథజన్మించి ఎట్లా పెరుగుతూ ఎట్లా మారుతుందో ఆలోచిద్దాం.

సహజంగా మొదటి కథలు చాలా అసామాన్యంగా, దాదాపు అసహజంగా, అసంభవంగా ఉంటై. వాటినిండా ఉద్రేకపూరితాలైన హత్యలూ, ఎవరూ కనీ వినీ ఎరగని నరకాలూ (స్వర్గాలూ—రెండూ ఒకటే!) ఉంటై. కాలక్రమాన చదివేవాళ్ళకిటువంటి అసహజమైన రచనలనుచూస్తే అసహ్యంపుడుతుంది. క్రమంగా ఈ అసంభవాలస్థానే సులభంగా ఊహించుకోదగినవీ, అయినా అసామాన్యమైనవీ బయలుదేరతై. ఈ కథలు వెనకటివాటికన్న ఎక్కువకాలం నిలబడతై. కాని చదివేవాళ్ళకు వాటిమీదా రోతపుడుతుంది. అక్కడక్కడా కథకులు గమనిస్తారు, వినదగిన విష

యాలు మన నాలుగుబజార్లమధ్యా జరుగుతుంటే ఏవేవో ఊహించుకోవటం అనవసరంకాదా అని. కథల్లో వ్యక్తులు క్రమంగా సంఘంలోవ్యక్తులను సమీపిస్తారు. కథల్లోజరిగే విషయాలు సంఘంలో జరగదగిన విషయాలుగా మారతై. ఇంకా కాలంగడిచినకొద్దీ నాలుగుబజార్లమధ్య జరిగేవాటిస్తానే నాలుగుగోడల మధ్య జరిగే వస్తయి. 'పాతాళగృహం' అవతలపారేసి 'కాంతంకథలు' చేపడతారు జనం.

ఇదంతా శాస్త్రీయంగా చర్చించదగిన కథయొక్క అభివృద్ధి. కథకులు అశాస్త్రీయంగా అనేక అలంకారాలు తెచ్చిపెడతారు. కథల జీవం యావత్తూ ఈ అలంకారాల్లో ఉంటుంది. ఒకో్క కథకుడు కథను కొసతుంచి మెయిలుబండి స్టేషనులో ఆగినట్టుచేస్తాడు. మరొకడు తను చెప్పదలుచుకున్న విషయం తప్ప మిగతాదంతా చెప్పి సూచనఇచ్చి వదిలిపెట్టేస్తాడు. ఇటువంటి కథలు రాసేటప్పుడు చదివేవాడికి రెండుమూడు రకాల భావించటానికవకాశంఇస్తే కథయొక్క విలవపోతుంది. ఆ చేసే సూచన పొరపాటు లేకుండా చెయ్యాలి. మరొకడు కథను కావాలని తారుమారుచేసి వెనకదిముందూ ముందుదివెనకా చెప్పి తనకథను మరోసారి చదివిస్తాడు. ఒక ఇంగ్లీషు కథకుడు ఏ క్షణాని కాక్షణం కొంపలు మునగబోతున్నట్టు రాసుకొచ్చి చివరకేమీ లేకుండా కథ తేలుస్తాడు. ఇటువంటి స్వల్పవిషయాలలో కథకులు తమకథలను తమ వ్యక్తిత్వాన్ని కలిగిస్తారు. పత్రికలు చదివేవాళ్ళు ఒక కథకుడి రచనలు కొన్నిచదివి అవి రుచించినమీదట అతడు ప్రకటిస్తూఉండే కథలను అతనిద్వారా ప్రేమిస్తారు. (అతన్నిగురించి అతనురాసే కథలు మినహా ఏమీ తెలీకపోయినాసరే!) ఇది చాలా చిత్రంకాని నిజం. నేను మొదటిసారి చింతా దీక్షితులుగారి పిల్లలకథలు చదివినప్పుడు ఇతరకథలు చదివినట్టే చదివాను కాని ఆయన 'పర్సనాలిటీ' నాకు కథలద్వారా చిక్కినతరవాత ఆయన కథలలో నేను వెతికేది నాకు పరిచితమైన ఆయన వ్యక్తిత్వమే. కనక కథలు ఒక్కసారే రెండుపనులు చేసేస్తయి. మొదట వాటిని చదివినవాళ్ళకు రాసినవాడియొక్క 'పర్సనల్ టచ్' కలిగించి, ఆ వెనక ఆ 'పర్సనల్ టచ్' యొక్క ఆధారంవల్ల కొంత వ్యక్తిత్వం పొందుతై.

కనక, కథ ఏవిధంగా ఉండాలంటే ఉజ్జాయింపుగా ఈ మూడువిషయాలూ చెప్పవచ్చును. ఒకటి, కథ చెప్పబడ్డట్టుండటం; రెండు, సంఘం (చదివేవాళ్ళు) యొక్క నాగరికతా అభిరుచులనుబట్టి చెప్పదగినదిగా (వినదగినదిగా) ఉండటం; మూడు, రాసేవాడియొక్క 'పర్సనాలిటీ' కథలోనించి తొంగిచూస్తుండటం.

మాట్లాడటానికి ఉపయోగించే ధారాళమైనభాష (మాట్లాడేటప్పుడొచ్చే తొస్సులుమాత్రం లేకుండా) ఉపయోగించకపోతే మొదటి నియమానికి భంగం వస్తుంది. వినదగిన విషయాలూ వినదగని విషయాలూ-వీటి విచక్షణ తెలీని కథకుడయితే రెండోనియమం చెడుతుంది. ఒకరికథలను ఒకరు ఆకారంతోసహా దొంగిలించటం మొదలుపెడితే మూడోనియమం చెడుతుంది. (మూడునియమాలూ చెడ్డ కథలు అప్పుడప్పుడూ పత్రికలలో కనిపించటమూ కద్దు!)

కథలురాసే వారింకోపనికూడా చెయ్యాలి. కొంతమందికి జరిగినవిషయాలు కథలోరాస్తేనే బాగుంటుందని ఒక అభిప్రాయంఉంది. ఉంటే కథకుడు తన భావనాశక్తి వినియోగించి కథరాయటంకంటె అనుభవం మీద రాస్తే కథ బాగుంటుందని. దానికి ఒకటే అభ్యంతరం. చూడదగినవన్నీ చెప్పదగినవిగా ఉండవు. చెప్పదగినవి చూడదగినవిగానూ ఉండవు. వ్యాసం రాయటానికి కిందుమీదవుతున్న తండ్రికి కొడుకు ఖగోళశాస్త్రసమస్యలతో అడ్డంరావటంలో చూడదగినదేముంటుంది? ఒకో్కసారి మనం కళ్ళారాచూసిన విషయాలే మరో డింకొడితో చెబుతుంటే మనకు వినబుద్ధిపుడుతుంది. అట్లా చెప్పగలవాడు సహజకథకుడు. ఇటువంటి సహజకథకులు సామాన్యంగా కాగితంమీద కలంపెట్టలేరంటే, ఆ పనిచెయ్యటానికి కొన్ని నిబంధనలు వాళ్ళని బాధిస్తవని సులభంగా ఊహించుకోవచ్చును. అవేవో రాయటం మొదలుపెట్టినవాడికిగాని తెలిసిరావు. అవి ఒక కథారచననేకాక రచనను సంబంధించినవి కావటంచేత మన కవసరంలేదు.

తెలుగులో ఇంకా చెప్పుకోతగ్గ కథలు లేకపోయినా కథకులుగా ప్రత్యేకతపొందినవారి కథలను గురించి క్లుప్తంగా రాస్తాను.

దీక్షితులుగారి చిన్నపిల్లల కథలు :—అనుభవం జ్ఞానంకాదని నిరూపిస్తయి ఈ కథలు. మనకందరికీ బాల్యం గడిచింది. జరిగినదంతా మరిచిపోయినాం. వెనక్కితిరిగి చూసుకుంటే అయోమయం ఒక్కసారి దీక్షితులుగారి కథలు తిరగవెయ్యగానే అయోమయం మాసిపోయి కలలో చూసినట్టున్న ఒక నూతనప్రపంచం కాంతివంతంగా మన ఎదట సాక్షాత్కరిస్తుంది.

వెంకటచలంగారి 'బూతు' కథలు :—వాటికదే పేరు! ఇంతకూ వెంకటచలంగారు చేసిన తప్పేమిటంటే మనం అశుద్ధమున్నట్టుగా కప్పిపెడుతున్నదాన్ని బయటికీడ్చి మన అవివేకం, అజ్ఞానం, మూఢత్వం, మొండితనం, చాటుబుద్ధి మొదలైన దుర్గుణాలమీద తీవ్రమైన జ్ఞానప్రకాశం చేస్తున్నారు. చేజేతులా అశుద్ధం చేసుకున్నామంటారు. ఈ కథలలో కొంత ప్రచారధోరణీ, జ్ఞానబోధచేసే ఉద్దేశమూ ఉన్నై. ఇవి ఆయనయొక్క మతకథలనీ, ఆయన దృష్టిలో పవిత్రమైనవిగా ఉద్దేశించబడ్డవనీ చెప్పవచ్చును.

నరసింహారావుగారి కాంతం కథలు :—కాంతం తెలుగువాళ్ళకు కొత్త సాంప్రదాయం. ప్రబంధాల నాటినుంచీ ఆడదానికి వ్యక్తిత్వం లేకపోవటం, ఆడది నోరుతెరిస్తే పెడవకంపూ ఆచారంగా వస్తున్నై. కాంతం (తెలుగుసారస్వతంలో కొత్త) తెలివిగలది. కొయ్యబొమ్మకాదు. స్వతంత్రంగా ఆలోచిస్తుంది. తప్పులుచేసి దిద్దుకుంటుంది. ఇంటో సందడిగా ఉంటుంది. కాంతం లేకపోతే ఇల్లు చిన్నబోతుంది, వెంకట్రావు మనస్సు చిన్నబోతుంది, పిల్లలు నాగరికత పోగొట్టుకున్న జాతిమాదిరిగా ప్రవర్తిస్తారు, మళ్ళీ కాంతం ఇంట్లో అడుగుపెట్టగానే ఎవరిస్థానంలో వాళ్ళు అమరి ఊరుకుంటారు.

సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి సాంసారికకథలు :—ఈ కథలలో విశేషమేమిటంటే పాత్రలు మాట్లాడ్తై— ఇతరకథలలో పాత్రలల్లే పోర్షను వప్పగించకుండా. కథ చదవటం మొదలుపెట్టగానే ఒక తెలుగుకుటుంబం మధ్య వెళ్ళి పడతాం. కథ అంతమయేవరకూ అభావం పోదూ. కథ వినదగటం యావత్తూ కథనంలోనే ఉంటుంది. సంభాషణ జాస్తిగాఉండటంవల్ల కథ కదుపులేకుండా దొర్లిపోతుంది. సంభాషణలో పాలు తీసుకునేవాళ్ళు మాట్లాడే విషయంమీదికి ఎగబడి మాట్లాడతారు. (ఇతర్ల సంభాషణల్లో పాత్రలు దూరాన నుంచుని దేవుడిమీద అక్షింతలు విసిరివేసినట్టు విషయ చర్చ జరుగుతుందని గమనించేది!)

ఇంకా ఇతరకథకులనేకమందిఉన్నారు. కాని వారి వారి కథల ప్రత్యేకత నేను గ్రహించలేకపోవటంచేత వాటినిగురించి రాయలేను.

తెలుగుకథలు చాలా అభివృద్ధి కావలిసిఉంది. ఇప్పుడు జరుగుతున్నదానికన్న ఇంకా చాలా దృఢంగా భావప్రకటన చెయ్యటం ఒకటి అవసరం. తరవాత కథలు యావత్తూ ఒక్క బ్రాహ్మణసంసారాల చుట్టూ తిరుగుతున్నై. సంసార్లను గురించి రాయబడే కథలలో క్షమించరాని అబద్ధాలూ తప్పులూ కనబడుతున్నై. కాకపోయినా ఆ కథలకు ప్రత్యేకత ఇవ్వగలిగినంత రాతగాళ్ళు రాకుండాఉన్నారు. తెలుగుసంఘం ఒక్క బ్రాహ్మణులతోనే లేదు, బి.ఏ.లు పాసయిన యువకులతోనూ లేదు. తెలుగువాళ్ళ ముఖ్యవ్యాపారం స్త్రీపురుష లొకర్నొకరు ప్రేమించుకోవటమూ కాదు. కాని కథలు ఎంతసేపటికీ ఈ ధోరణిలోనే ఉంటున్నై. దానికి కారణం రాసేవాళ్ళను సంఘంయొక్క నాలుగు మూలల్నిగురించి కథలు రాయటానికి కావలిసినంత తెలీకపోవటమే. తరవాత కథకుడు చదువరిని బుర్రలేనివాడల్లెచూసి ప్రతి స్వల్పవిషయమూ వాడికి మేస్టరు బోధచేసినట్టుచేస్తూ చెబితే చదువరి ఊరుకోడు. ఇప్పటి కథకులు చదివేవాళ్ళకు పనికలిపించటం నేర్చుకోవాలి. వాళ్ళకుతెలీని విషయాలుకూడా తెలిసినట్టు మనకు తెలుసునన్నట్టు నటించాలి. ఇప్పటి రాజకీయాలూ సాంఘికాలూ మనమీద ఎట్లా పనిచేస్తున్నవో కథలలో పనిగానిపనిగా సూచించి వదిలిపెడితే ముందు కాలంలో ఇప్పటి కథలకు చరిత్రాత్మకమైన గౌరవం కొద్దిగా ఉంటుంది.

—కొడవటిగంటి కుటుంబరావు.